

7.9.2020

EOAK/5928/2020

Eduskunta, Sosiaali- ja terveysvalio-
kunta

00102 EDUSKUNTA

Viite: Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi väliaikaisesta epidemiakorvauksesta ja toimeentulotuesta annetun lain 11 §:n väliaikaisesta muuttamisesta (HE 105/2020 vp).

LAUSUNTO

Eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokunta on pyytänyt lausuntoa viitekohdassa mainitusta hallituksen esityksestä.

Esitän pyydettyinä lausuntonani seuraavaa.

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki väliaikaisesta epidemiakorvauksesta. Lailla tuettaisiin yhteiskunnassa taloudellisesti heikommassa asemassa olevia henkilöitä ja perheitä tilanteessa, jossa covid-19-epidemiasta johtuvat rajoitustoimet ovat aiheuttaneet ylimääräisiä kustannuksia.

Tuen piiriin kuuluisivat henkilöt, jotka ovat saaneet perustoimeentulotukea rajoitustoimien aikana, ja jos he edelleen ovat perustoimeentulotuen saajina tuen maksuaikana.

Pidän tässä tapauksessa hyväksyttävänä sitä, ettei hallituksen esityksestä ole pyydetty erikseen säädösvalmistelun yhteydessä lausuntoja. Esityksen tavoitteena on helpottaa pienituloisten ja myös heikommassa asemassa olevien henkilöiden selviytymistä. Edellä sanottu huomioon ottaen olen samaa mieltä siitä, että koronavirusepidemiasta johtuvat poikkeukselliset olosuhteet ovat edellyttäneet ripeää valmistelua.

Totean, että vaikka esityksen mukainen epidemiakorvaus maksettaisiinkin jälkikäteen, voi tuen maksaminen helpottaa vaikeassa asemassa olevien toimeentulotuen saajien taloudellista tilannetta ja selviytymistä päivittäisissä elämäntoiminnoissa.

Esityksen 2 §:n mukaan tukeen olisi oikeus, jos tuen saaja on saanut perustoimeentulotukea 1.3.–31.7.2020 välisenä aikana nämä päivät mukaan lukien. Lisäksi tuen saaminen pykälän mukaan edellyttäisi, että perustoimeentulotukea on myönnetty tuen maksamista edeltävän kuukauden aikana.

Pidän perusteltuna erityisesti esityksen 1 § huomioon ottaen, että maksettava tuki kohdennetaan esityksen mukaisella tavalla niille tuen saajille, jotka elävät edelleen toimeentulotuen varassa tai joutuvat turvautumaan toimeentulotukeen epidemiakorvauksen maksamisen voimassaoloaikana.

Nähdäkseni jossain määrin saattaa olla epäselvää mitä tarkoitetaan 2 §:n mukaisella ilmauksella ”maksukuukausi”. Yksityiskohtaisten perustelujen mukaan ilmauksella tarkoitetaan sitä kuukautta, siis tuen määräytymisjaksoa, jonka perusteella tukea maksetaan. Joissain tapauksissa myönteisen toimeentulotukipäätöksen täytäntöönpano voi siirtyä seuraavalle kuukaudelle. Ilmauksella ei ilmeisesti ole kuitenkaan tarkoitettu sitä maksuhetkeä, jolloin toimeentulotuen määräytymisjaksoa koskeva myönteinen päätös tosiasiallisesti toimeenpannaan.

Esityksen 4 §:n mukaan erillistä hakemusta tuen saamiseksi ei tarvitsisi tehdä. Kansaneläkelaitos myöntäisi tuen sillä olevien, perustoimeentulotukea koskevien tietojen perusteella sen saamisen edellytykset täyttävälle. Tuki myönnettäisiin määräaikaaisesti kuukaudeksi kerrallaan. Erikseen esityksen 6 §:ssä säädettäisiin tukea koskevasta päätöksestä.

Pidän esityksessä omaksuttua menettelyä Kelan oma-aloitteisesta käsittelystä ja tuen maksamisesta epidemiakorvauksen saajien kannalta yksinkertaisena ja perusteltuna menettelynä.

Käsitykseni mukaan täytynee kuitenkin olla niin, että erimielisyystilanteessa eli mikäli asiassa ei ole tehty päätöstä tuen maksamisesta Kelan tietojen perusteella, on henkilöllä/perheellä oikeus säännöksen estämättä tehdä hakemus tuen myöntämiseksi. Tällaiseen hakemukseen tulee tehdä 6 §:n mukainen muutoksenhakukelpoinen päätös.

Esityksen 7 §:ssä on säädetty mm. tuen ulosmittauskiellosta.

Pidän selvänä, että toimeentulotukilain 23 §:n mukaista menettelyä (perintä ja kuittaus odotettavissa olevasta etuudesta) ei voida soveltaa epidemiakorvaukseen. Tämän takia asiasta ei liene myöskään tarvetta nimenomaisesti tässä yhteydessä erikseen säätää.

Esityksen 9 §:n mukaan lakia sovelletaan myös lain voimassaolon päättymisen jälkeen niihin tukiin, jotka myönnetään lain voimassaoloajalta.

Yksityiskohtaisten perustelujen mukaan tukea koskeva päätös voitaisiin tehdä lain voimassaolon päätyttyä ja tuki myöntää ja maksaa siltä ajalta, jolta henkilö on esimerkiksi muutoksenhaun perusteella tullut oikeutetuksi perustoimeentulotukeen.

Toimeentulotukilain 15 §:n mukaan toimeentulotuki tai osa siitä voidaan erityisestä syystä takautuvasti myöntää toteennäytettyjen toimeentulotukeen oikeuttavien menojen maksamiseen. Esitetyn 9 §:n sanamuoto sitä sovellettaessa nähdäkseni huomioi myös nämä mahdolliset tilanteet.

Olen edellä esittänyt joitakin yleisiä huomioita hallituksen esityksestä. Nämä huomioni eivät ole sen laatuksia, että ne edellyttäisivät hallituksen esitykseen sisältyvien pykäläehdotusten muuttamista.

Apulaisoikeusasiamies

Pasi Pölönen

Esittelijäneuvos

Tapio Rätty

Asiakirja on hyväksytty sähköisesti asiahallintajärjestelmässä.